

EEN JAAR, DAT NIET EINDIGT

Nancy ging een eindje met Nele mee, die bij haar op bezoek geweest was, of beter, die aan deze goede vriendin eens vlug was komen vertellen, dat ze eindelijk nieuws had van haar verloofde.

Deze was gevangen in Duitschland... Dit bericht bracht vreugde na al de onzekerheid en angst en de vrees, dat Janssoone gesneuveld was, toen hij met zijn troepen niet uit de loopgraven terugkeerde.

Op de scheiding van De Panne en Coxyde namen de meisjes afscheid. Toen Nancy thuis kwam, zat Walter Bonte daar.

— Gij? vroeg ze verrast. Dat is op 't onverwacht.

— Ik had gelegenheid met een auto mee te komen, en wilde u toch eens nieuwjaar komen wenschen, al is het jaar nog niet geheel ten einde. En dan heb ik nog een stille hoop. Begrijpt ge het niet?

— Dat ik mee ga naar Havre?

— Ja... En we zouden dan stillekens aan trouwen kunnen denken.

— Walter, ik verlaat mijn landje niet. En trouwen doen we pas, als de oorlog uit is. Wat zou ik nu nog gaan verhuizen, 't wordt misschien vrede.

— Paai u daar toch niet mee! hernam Bonte spottend. Van vrede komt er nu niets.

— Ge kunt niet weten.

— Wees toch wijzer! In Havre gelooft men er niet aan.

— In Havre kunnen ze gemakkelijk praten, ze kennen er de ellende van den

oorlog niet. Ik weet wel, dat ze er aan « jusqu'au boutisme » doen! (1).

— Al wie niet voor het « jusqu'au bout » is, doet aan defaitisme, Nancy. Duitschland moet verpletterd worden.

— Maar zullen niet alle oorlogvoerenden terzelfder tijd zoo uitgeput en uitgebloed zijn, dat overwinning en nederlaag al ver op 't zelfde neer komen?

— Duitschland moet alles betalen.

— 't Is maar recht, dat het alles vergoedlt, maar zal het nog kunnen?

— Dan halen we 't leeg.

— Ge kunt een kei niet 't vel afscheren en een volk van 60 millioen vernietigt ge niet. Zeker verdient Duitschland een felle kastijding en wij Dixmuide-naars hebben meer recht dit te zeggen, dan gijlieden te Havre, maar als men nu vrede sluiten en millioenen levens en milliardem bezittingen sparen kan, moet men het doen.

— Dat vredesaanbod is een strik van Duitschland.

— Dat werd al gezegd voor men een bespreking begon.

— Maar wat weet gij daarvan hier in De Panne? Gij hoort maar soldaten en natuurlijk willen die wel vrede, als ze maar van den oorlog af geraken.

— En in uw bladen schrijft gij, dat de soldaten niet van vrede willen hooren, maar uitroepen dat ze gaan doorvechten.

(1) Jusqu'au-bout, tot het einde, was de leus geworden van de oorlogszuchtigen, meest niet-strijders. Zij wilden den oorlog doorvoeren of beter laten doorvoeren tot algeheele vernietiging van Duitschland.

— We moeten het moreel der bevolking hoog houden.

— En daarom zoo liegen.

— Gij zoudt voor de staatkunde niet deugen.

— De staatkunde, die al dezen jammer verwekt. 't Is waar, we wonen hier maar in De Panne, maar bij het front, vervolgde Nancy op scherpen toon. En we lezen toch ook het een en ander en we hebben nog ons gezond verstand. Dageelijks vallen er jongens en mannen, op sommige tijdstippen slechts enkelen, op andere duizenden en duizenden; 't is voor het recht, de vrijheid, hun recht en hun vrijheid toch ook, maar zij zullen er nooit van genieten. En als men nu den oorlog eindigen kon, zouden al die anderen, welke bij voortdoring van den krijg geteekend zijn, door den dood, hun leven behouden. En ik denk aan de weduwen en weezen, de ouders, aan het gebrek in ons bezet land. O, ik weet wel, dat er staatkunde is. Daardoor trad Roemenië in den oorlog, daardoor zit Griekenland tusschen twee vuren. Voor ons vertroebelt de toestand meer en meer, en wij Belgen zijn door die staatkunde al heel ver van ons eerste eigenlijk doel, de verdediging der geschonden onzijdigheid afgeleid.

— Ja, ge moet den strijd ver en breed overzien, en geloof mij, Nancy, dat kunt ge hier niet.

— Of men het in de veilige bureelen en warme koffiehuisen van Havre wel kan, betwijfel ik zeer.

— Ook al die laster tegen Havre! De praat van defaitisten en flaminganten.

— Walter, ik weet wel, dat er velen zijn, die nooden den oorlog zien eindigen, want de oorlog is hun welvaart, hun fortuin. Velen, die in vreedestijd niets zijn, voellen zich nu gewichtig. Munitie-, wapenfabrieken bloeien, en veel andere zaken ook. Maar ik woon bij het front en voel diep en bitter het gruwelijk drama en bid dagelijks, dat het zoo spoedig mogelijk moge eindigen!

— Zeker, maar niet door een kreupelen vrede.

— Zal later een vrede beter zijn?

— Duitschland meent het niet.

— Ik geloof dat het in Duitschland zal zijn als overal, dat de eene partij vrede wil, en de militaristische voortzetting van den oorlog. Doch als men van onze

zijde dadelijk zegt, 't is een strik, dan steunt men Hindenburg en Ludendorff en heel die misdadige, militaire kliek.

— Nu, wij wijken af. We spraken over uw komst naar Havere.

— Onnoodig daarop aan te dringen. Zoolang ik in Vlaanderen blijven kan, ga ik niet naar den vreemde.

— In Vlaanderen... ge bedoelt in België. Mijd toch die woorden der aktivisten.

— Der aktivisten...

— O, gij kent den toestand niet, het is u niet voldoende bekend, dat een hoop Vlamingen in 't bezette land met de Duitschers samen spannen.

— Ik weet misschien meer van de aktivisten dan gij, Walter.

— Het zijn verraders. Of keurt gij ze goed?

— Ik weet, dat een groep Vlamingen in bezet België de verwezenlijking van het Vlaamsch programma, recht voor hun volk, betrachten. Zij hebben van de Duitschers de opening der Vlaamsche hoogeschool te Gent aanvaard. Ze werken ook op andere wijze. 't Is een schande voor België, voor onze regeering, hoe de wereld nu vernemen moet, dat wij nog geen hooger onderwijs hadden. En in plaats van haar onrecht te bekennen, treedt de regeering nu nog vijandelijker op. Onze Vlaamsche soldaten zijn toch geen aktivisten, en de regeering en bijzonderlijk, de minister van Oorlog, laat de Vlaamsche taalwetten schenden. Ik ken hier Vlaamsche soldaten die gestraft werden, omdat ze hun taal niet lieten hoonen. Een Vlaming is in zijn eigen leger niet thuis; wat doet men om hem hier in zijn taal ontspanning te bezorgen? Niets! Is er een Fransch feest, de officieren zitten vooraan in groot aantal; is het een Vlaamsch, de sterren ontbreken of zijn er o zoo luttel. En ik zou u daar nog veel van kunnen zeggen. Neen, Walter, spreek mij niet tegen, te Haver ziet ge dat niet, maar ik weet het, hier bij het front. En wat gebeurt er nu in het bezet land? Hoe treden de franskiljons daar op? Ik vrees 't ergste. Wat doen de aktivisten? Ik betreur hun optreden, ik kan ze niet goed keuren.

— 't Zijn verraders!

— Maar ik ga hen niet tot verraders veroordeelen, eer ik meer van hun beweging weet. O, er zullen daar allerlei

soort van menschen onderloopen, schuimers, geldzuchtigen, zooals overal. Er zitten er in Havere ook genoeg en leven er met hopen van onze ellende. Maar ik hoor namen van aktivisten, die geen verraad kunnen plegen, omdat ze te hoog staan, te onbaatzuchtig, te edel van karakter zijn. Ik ben het niet met hem eens, ver van daar, maar ik ga wachten met veroordeelen tot ik alles hoor.

— Hoe verblind zijt ge toch!

— De oorlog is mij een les, Walter. Ge hebt me indertijd gesproken van het oproer der Boeren.

— In 1914?

— Ja, de boeren van Transvaal en Vrijstaat. 't Werd oorlog en Engeland wilde, dat Zuid-Afrika mee vechten zou tegen de Duitschers. Wij weten, wat Engeland tegenover de boeren deed: die oorlog is nog niet vergeten, zoomin als een Jameson, een Rhodes, als de concentratiekampen, waarin vrouwen en kinderen stierven. En veel Boeren wilden niet voor Engeland vechten.

— Ook voor België?

— Vocht België in den Transvaalschen oorlog voor hen? Wij zonden wat geld, maar de Staat hield zich neutraal.

— De Boeren zijn nu Engelsch.

— Door geweld, door een handelwijze, gelijk de Duitschers ons aandeden. Ik weet wel, dat we dat nu alles niet moeten ophalen. Englands belang is het onze. Maar ge moet er toch aan denken, om te kunnen begrijpen, dat veel Boeren niet tegen Duitschland optrokken voor Engeland, maar van de gelegenheid wilden gebruik maken om hun vrijheid terug te krijgen. Een De Wet, een Beyers, Maritz stonden aan het hoofd. Botha trok tegen hen op, 't was een broederstrijd en de rebellen moesten 't onderspit delven.

— Maar ik ken die geschiedenis, Nancy. Waar wilt ge heen?

— O, luister... Men noemde die rebellen ook verraders. Daar was een Joopje Fourie bij.

— Hij werd ter dood veroordeeld en neergeschoten als verrader.

— Verrader! Kijk, hier moet ik u hebben.

Nancy ging naar een kas en haalde er bladen uit. Ze had die van een kennis gekregen. 't Waren nummers van de Volksstem, een Botha-krant uit Zuid-Afrika.

— Lees even dit... het proces en den dood van Foerie, hernam het meisje. Het staat in de Volksstem... dat is het blad van Botha, dus van Fourie's tegenstander, juist alsof er over aktivisten zou geschreven worden in een gazet der regering, in de uwe bijvoorbeeld.

Bonte overliep onverschillig het verhaal, dat als volgt luidde:

« Vrijdagmorgen, den 18 December 1914, om tien uur begon in het hoofdbureau van politie in de Pretoriusstraat te Pretoria het proces tegen kommandant Joseph Johannes Fourie, kapitein en Johannes Petrus Fourie luitenant van het 18^e regiment bereden schutters. Zij stonden terecht wegens hoogverraad, daar zij in de maanden November en December 1914 en voornamelijk op en omtrent den 16 December in het distrikt Pretoria weerstand hadden geboden aan Z. M. troepen en gevangen genomen waren te zamen met andere personen en gewapende rebellen.

Zaterdagmorgen kwam kommandant Jopie Fourie zelf aan het woord.

De groote, donkere figuur van kommandant Fourie rijst van zijn stoel en met hoog opgericht hoofde, volkomen zichzelf meester, met gloed en overtuiging in zijn stem, spreekt hij als volgt, onder ademlooze stilte van de talrijke aanwezigen in 't hof:

« Ik wil weergeven waarom ik op den 16 Dec. een gewapende macht tegen de Britsche troepen in 't veld had. Ik ben 'n geboren Transvaler, geboren onder republikeinsche vlag. In den laatsten oorlog (1900) heb ik tegen de Engelsche regering gevochten totdat ik zwaar gewond in 't hospitaal werd gebracht. Terwijl ik gevangen was als 'n gewonde, heeft 'n Engelsche officier mij 'n blauwe wonde gestooten met 'n revolver.

Dat heeft mij geen lekker gevoel tegenover de Engelsche natie doen vormen, maar mijn eigen gevoel heb ik bedwongen, hopende dat de Engelschen met ons zouden samenwerken om 'n voorspoedig Zuid-Afrika te kunnen vormen.

Deze toestand heeft eenige jaren geduurd en mijn ondervinding is dat waar de Engelschen 'n kans gekregen hebben om de gevoelens van de Afrikaners zeer te doen, daar is dat hun 'n plezier geweest. En God weet dat zij mij dikwijls

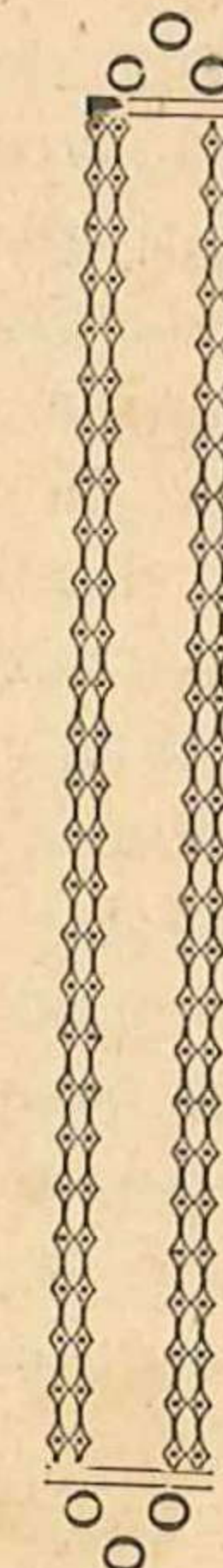
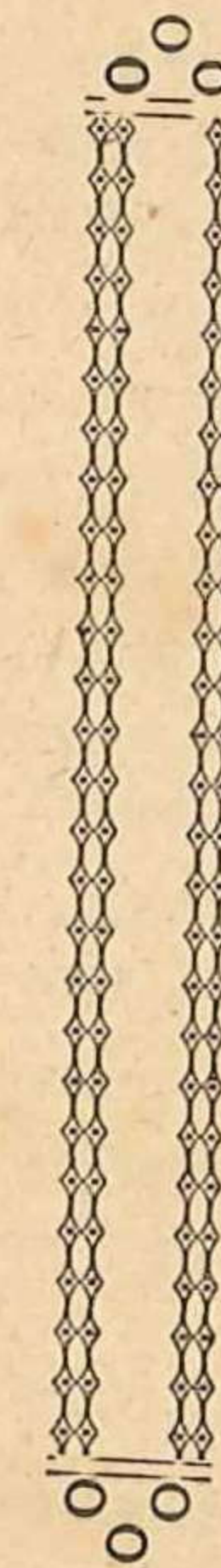
in mijn hart gekrenkt hebben. En ik daag eenigen Engelschman uit, wanneer 't hem overkomt, onder 'n andere natie te staan, en wanneer zijn gevoelens in eenig opzicht worden gekrenkt om te zeggen dat ik 'n fout heb gemaakt.

Toen er 'n tijd geleden sprake was van oorlog in Duitsch Zuid-west, was ik een van die personen die er niet over geraasd hebben, doch er toch tegen waren, want ik kon niet inzien waarom onze regering 'n oorlog zou verklaren tegen Duitschland, dat ons nooit eenig kwaad had gedaan. Ik kon niet inzien waarom onze jonge Afrikaners zouden vechten om de eer van Engeland op te houden; wanneer wij zagen van den Slachters-

Er wordt gesproken van gelijke rechten. Ga maar naar de gevangenis en krijg 'n gewone kwittantie voor 'n pijp, en zie of er 'n enkel woord Hollandsch op is. Waar komen die gelijke rechten?»

Dan vervolgt hij met z'n rustige, sympathieke stem:

« 10 Oktober laatstleden was ik naar 'n concert in 't Opera-gebouw gegaan, gegeven ter nagedachtenis van onzen geachten President Kruger op zijn verjaardag. In plaats van muziek te hooren en aanspraken over het leven van President Kruger, heb ik daar vuile scheldwoorden gehoord, en terwijl door 'n dominée 'n openingsgebed werd gedaan, is « Rule Britannia » met stokken door onze kelen



Mevrouw HULLEBROECK
Leidster van het Vlaamsche Meterswerk

nek-moord, van den moord aan de Bloedrivier in Natal en den moord op onze menschen te Pietretief gepleegd door de Kaffers onder aanvoering van Engelsche officieren, wanneer ik denk aan de 30,000 vrouwen en kinderen die vermoord zijn, zie ik niet in waarom ik Engeland's eer zou ophouden en daag ik eenigen man uit met den vinger op mij te wijzen en te zeggen: « je hebt 'n fout gemaakt ».

Ik weet dat de regering mij beschouwt als 'n rebel, en teleurgesteld is over mij. Ook ik ben teleurgesteld over de regering, die ik daar heb gesteld en waarvoor ik mijn bloed heb opgeofferd.

afgestooten, en werden de dames met rotte eieren op het platform gegooid. Als dit Britsche gelijkheid is, dan wil ik daar niet onder leven, dan is 't mij 'n grooter eer hier te staan als prisonier, dan als 'n officier in het Engelsch leger.»

Kommandant Fourie richt zich thans hooger op en zegt met nadruk: « Wat ik heb gedaan, deed ik met open oogen en uit eigen vrije overtuiging. Ik ben zelfs vandaag nog, overtuigd dat God dit onrecht niet zal gedoogen, en ik ben vandaag nog overtuigd ervan, dat er nog menschen genoeg in 't veld zijn om Zuid-Afrika te redden.»

Dan wendt Fourie zich om, naar zijn broer, die naast hem in 'n stoel zit en op hem wijzend, zegt hij :

« Wat mijn broer betreft, mijn invloed heeft hem bewogen te doen wat hij heeft gedaan, onder mijn orders en instructies, en ik zou 't Hof willen vragen in aanmerking te nemen dat hij jong is. Hij is mijn jongste broer en hij geloofde in mij. Als er vandaag van die Afrikaners in het Hof zijn die hun hart moesten uitspreken als ik dit vandaag moet en zij zijn geen Godloochenaars, kunnen zij geen andere woorden gebruiken, dan ik vandaag uitspreek. Ik kan niet valsch wezen. Ik heb 't nooit kunnen wezen in mijn leven, en God zal mij bewaren, dat ik het ooit word. Mijn daden hebben altijd mijn hart gewezen.

Ik ben niet van plan het Hof om genade te vragen. Genade van mijn God, die mij geleid heeft, was genoeg; maar ik vraag de manschappen die onder mij hebben gedliend, genadig te behandelen. Mijn invloed was sterk over hem ».

Na dit te hebben gezegd, ging kommandant Fourie weder rustig zitten.

't Was een oogenblik stil in 't Hof. De sterke indruk verdween niet zoo spoedig.

De verdediger houdt 'n zeer boeiend en gevoelig betoog en dringt er bij 't Hof op aan, de gevoelens van kommandant Fourie in overweging te nemen met de landsomstandigheden en de kennisgeving van 10 December van generaal Botha, waarin deze niet alleen 't publiek, maar ook zijn officieren en troepen aanmaant tot vergeven en vergeten.

Ten slotte hoopt de verdediger, dat het Hof genadig zal handelen tegenover den jongen Fourie en de manschappen onder Fourie een kans zal geven aan de regeering om de genadige behandeling, die zij zeker de menschen, die tegen haar waren, zal waarborgen, ook op hen toe te passen.

Het Hof verklaart dan dat 't zijn vonnis zal overwegen.

Fourie werd ter dood veroordeeld. Vrienden en verwanten, zelfs zijn oude moeder, trachtten genade te krijgen, doch tevergeefs.

Joopje Fourie zou sterven.

Over de laatste uren schreef « De Volksstem » :

« Naar wij vernemen, werd kapitein Fourie Zaterdagavond te negen uur in

zijn cel in het klachtenkantoor mededeeling gedaan van het doodsvonnis dat over hem was uitgesproken. De beambte met deze kennisgeving belast, trof den beklaagde slapende aan. Hij werd wakker gemaakt en hem werd toegevoegd : « Josef Fourie, you are to be shot to-morrow morning at daybreak » (Josef Fourie ge zult morgen bij 't aanbrekken van den dag worden doodgeschoten).

Hem werd toen gevraagd, of hij nog eenige beschikkingen had te maken. Hij verzocht o. a. Ds. Neethling van Eloffsdal te mogen zien.

Dr. Davis kwam bij hem en vroeg of hij een slaapmiddel wilde toedienen. Fourie weigerde. Hij verklaarde zijn laatste uren te willen doorbrengen met zich voor te bereiden tot den dood.

Te 9.30 kreeg Ds. Neethling bericht dat kapitein Fourie hem dringend wilde spreken. Daargestaan verklaarde Fourie ook Ds. Bosman te willen zien. Ds. Bosman kwam onmiddellijk, kapitein Fourie verzocht den predikant zijn ouders te willen bekend maken met 't vonnis en hun te verzoeken bij hem den nacht in gebed te willen doorworstelen. Het verzoek om zijn broeder die in 'n cel naast hem zat, bij hem toe te laten, werd toegestaan, aanvankelijk voor vijf minuten, later voor tien minuten en toen er een hogere beambte verscheen, werd deze tijd zelfs verlengd tot drie kwartier.

Te twaalf uur werd kommandant Fourie in gezelschap van Ds. Neethling per motorrijtuig naar de plaatselijke tronk (gevangenis), overgebracht, waar ook de andere krijgsgevangenen zijn ondergebracht. Deze tronk is gelegen aan 't grootte pad van 't hospitaal. De cipier daar, die zich zeer menschelijk betoonde, vroeg of kommandant Fourie nog iets wenschte. Fourie vroeg 'n tafel en papier, omdat hij wilde schrijven. Heel den nacht heeft hij verder schrijvende, biddende en pratende doorgebracht.

Gedurende den nacht praatte hij ook met een der ambtenaren en vertelde hem o. a. :

« Nou moet ik sterven omdat ik trouwen gebleven aan datgene waaronder ik ben geboren en waarvoor ik altijd heb gevochten. Geen genade wordt mij betoond, hoewel ik toevalligerwijze de jongen was, die onder de witte vlag uit-

ging om de overgave van Dr. Jameson te aanvaarden en nu is hij Sir Starr Jameson, terwijl ik word doodgeschoten. »

Tegen vijf uur hoorden kommandant Fourie en Ds. Neethling buiten de cel 'n geraas. Fourie zeide : « Nou is hulle daar. » Maar 't bleek niet zoo te zijn.

Te kwart over vijf klonken orders buiten. Beiden begrepen dat 't uur der terechtstelling was aangebroken.

Josef Fourie stond op en bad : « O God, geef mij kracht, geef mij moed. Het is wel met mij, help mij tot 't einde toe », en rustig wachtte hij af.

Toen trad de baljuw de cel binnen. Hij vroeg of kommandant Fourie eenige beschikkingen had te maken. Fourie verzocht zijn lijk te willen overgeven aan zijn familie, zoodat hem 'n behoorlijke begrafenis kon worden verstrekt. De ambtenaar wees erop dat 't doodsvonnis onder de krijgswet werd voltrokken, maar hij beloofde toch zooveel mogelijk te zullen zorgen dat aan zijn verzoek werd voldaan.

Dr. Clarke, den trok-geneesheer, weigerde hij eenige medicijn. Alleen, zeide hij, zich tot Ds. Neethling keerende : « Hul moet mij toch niet in mijn gezicht skiet nie, ik het 'n groot Afrikaner hart : daar is plek genoeg om mij te skiet. »

Ds. Neethling verklaarde toen dat het tijd werd om uit te gaan, dat hij in zijn cel zou blijven bidden voor Fourie, maar de kommandant draaide zich om, keek hem aan en zeide : « Ou vriend, jij is bij mij geweest tot die laatste, sie mij nou ook af, dit sal mij tot troost wees. »

Ds. Neethling antwoordde : « Zeker wil ik dat doen, Fourie. » En beiden stapten naast elkaar de cel uit. Toen zij aan 't achterdeel van de tronk kwamen, waar 't vonnis zou worden voltrokken, drukte Fourie den predikant de hand en zeide alleen : « Tot weerziens. » Dan ging hij op den stoel zitten, bond zich den blinddoek voor de oogen en zong met vaste stem :

« Als wij de doodswalzei betreën,

laat ons elk aardse vriend alleen. »

Bij de laatste woorden vielen de schoten en Fourie was niet meer.

Geen oogenblik heeft hij vrees of wankeelmoedigheid betoond. Alleen wanneer hij van zijn familie sprak of van zijn land en volk, kwamen de tranen hem

in de oogen. Hij is onverschrokken, met volkomen vertrouwen op God gestorven.

Zijn familie, die hem in den namiddag had bezocht, heeft hij, nadat hem het doodsvonnis was bekend gesteld, niet meer gezien, maar hij heeft allen met vaste hand geschreven, ook zijn vrienden, ook zijn volk. »

Walter Bonte haalde de schouders op.

— Ik heb er bij zitten weenen, zei Nancy. Ik vind het verschrikkelijk, dat zoo'n man sterven moest, terwijl er nu een oorlog woedt voor het recht.

— Maar Fourie was een oprerling!

— Zoo! 't Zou zijn alsof Duitschland nu in België overwon en ons binnen tien jaar in een van zijn oorlogen zou laten meestrijden.

— Neen, Zuid-Afrika strijdt uit vrijen wil.

— Een partij in Zuid-Afrika... die van Botha, en welke een ander standpunt inneemt, maar het eerlijk meent. Ik ken Botha wel... ik heb hem gezien, gehoord en de hand gedrukt. Hij meent het even eerlijk als De Wet en Fourie, maar zal Botha niet teleurgesteld worden, nu hij ziet hoe de oorlog daar door de Balkaan-aangelegenheden vooral een zeer zonderlingen loof krijgt.

— Waarom moest ik dat artikel nu lezen?

— O begrijpt ge dat niet? Om te begrijpen, dat iemand een andere meening hebben kan dan de heerschende, zelfs dwalen kan, maar toch geen verrader is! Fourie een verrader... Zie hoe het Botha-blad zelf over hem schrijft en neem daar een voorbeeld aan.

— Onze toestanden zijn anders. Worde Vlamingen verdrukt?

— Vraag het aan de Vlaamsche soldaten! Vraag het te Havere, hoe ze daar over het Vlaamsch denken! Maar soldaat zijn en in een andere taal gedrukt, aangevoerd, toegesproken worden, is dat al geen verdrukking. Er zijn Vlaamsche soldaten gestraft geworden, omdat ze zich in 't Vlaamsch nummerden. Is het geen verdrukking als men gewonde Vlaamsche soldaten laat verzorgen door dokters en verpleegsters, die hun taal niet kennen en zoo zijn de meenten.

En de pers voor onze jongens. Waarom werd « De Stem uit België » geschorst? 1)

— Omdat ze defaitistisch is.

— Zoo! Omdat gij en uw soort den geest niet begrijpt! Omdat men haat heeft voor het Vlaamsch en het bij elke gelegenheid toont. Maar de « 20e Siècle » die heeft de gunst van de overheid, die wordt kosteloos in auto's van 't leger naar 't front gebracht...

Mijnheer Fernand Neuray moet het geestesvoedsel geven... een razende franskiljon en dat noemt gij geen verdrukking! Uw kringen zijn de schuld, dat onze verlofgingers, die in Frankrijk Vlaamsch spreken dikwijls voor Boche uitgescholden worden.

— 't Is een aangenaam bezoek, Nancy, zei Bonte op scherpen toon.

— Waar 't hart van vol is, loopt de mond van over... Ik ben een Vlaamsche.

— Mijn reis is dus te vergeefs geweest. Ge wilt niet mee naar Havere...

— Neen! En ge moet mijn gevoelens eerbiedigen. Ge schrijft voortdurend over het heilig hoekje van België, dat onbezet bleef. Welnu, dat is mijn geboortestreek, en daar rust mijn vader... daar slapen zooveel strijders, daar hoor ik nog mijn taal!

— Altijd die taal. Het wordt onverdragelijk! Maar laten we er over zwijgen. Komt die kerel hier misschien nog?

— Wie?

— Die wilde Dixmuidenaar... die Magelin!

— Hij is een onzer beste vrienden...

— Dan begrijp ik alles. Maar ik duld geen ander naast mij.

— Wat! kreet Nancy. Ge meent dat ik u ontrouw ben? Gij zegt dat... gij, die u naast mij verveelde, en daarom naar Havere liep, gij die hier niet blijven kondt, omdat er geen vermaak was en uw vroolijke kringen begeerdet en nu en dan maar eens even komt, als ge tijd hebt... en me soms nog hoont in mijn innigste gevoelens. Als dat uw gedacht is, blijf dan liever in Havere.

— We zijn beiden opgewonden, en 't beste is, dat ik naar mijn hotel ga. Morgen zullen we kalmer zijn, hernam Bonte.

Hij nam dan ook spoedig afscheid. Toen hij weg was, kwam Wantje Soe-

tewey in de kamer.

— Is die vrijer weer gevlogen? vroeg ze. Hij heeft altijd veel haast. 't Is of hij tegen zijn goesting komt.

Nancy antwoordde niet. Ze ging even buiten. De sterren pinkelden over Veurne-Ambacht. Aan 't front bonkte 't kanon. Nog was 't geen vrede.

Nancy voelde wel, dat het scheiding werd met Walter. Zij moest kiezen tusschen haar overtuiging en hem. Ha, zij zou niet solidair zijn met Havre, ze kon niet, maar ze stond naast de Vlaamsche soldaten. Zij zou niet bukken voor de kliek van een 20e Siècle, doch haar hart vertoefde bij « De Belgische Standdaard », « De Stem van België », en « Ons Vaderland ». Haar hart immers lag gevezeld in Vlaanderens grond, en het kon niet anders kloppen dan Vlaamsch. Ginds streed men om de rechten der kleine natie's, en zou Vlaanderen, dat zelf zulke zware offers bracht, er dan niet van genieten?

Den volgenden dag kreeg Nancy een briefje van Walter...

« Mijn geliefde,

« 't Is beter, dat er eenigen tijd over ons gaat, eer wij elkander terugzien.

Laten we beiden nadenken en ons hoeden voor fanatisme. Ik keer dus naar Havre terug, niet voor genoegens, maar om mijn werk. Ik heb u nog even lief als voorheen. Laten we dus tot ons zelve komen. We denken in waarheid gelijk, we voelen gelijk, we hopen gelijk. Ik keer spoedig terug. In haast.

Uw liefhebbende
WALTER.

— Hij schrijft in 't Fransch, mompeld de het meisje. Is dat een beleediging of een les? Neen, we denken niet gelijk, we voelen niet gelijk. En we zullen voor goed scheiden, het kan niet anders...

En voor haar rees het beeld van Raoul, haar eerste liefde...

Het jaar eindigde... Maar neen, dat was geen einde; 1916 ging onder in vuur en bloed en tranen, en ook in vuur en bloed en tranen verrees 1917... Het was een jaar, dat niet eindigde want de oorlog woedde voort, en men riep, dat hij tot 't bitter einde duren moest...

HET BLOEDIG IJZERLAND

DOOR

A. HANS



EEN GEZICHT OP DE VOORMALIGE SAKEN TE NIEUWPOORT



MET DOORSNIFFEN VAN FRIGATELOOZD IN HET «NEMANDELAND»

Uitgever J. HOSTE, 36, St-Pieterstraat, Brussel